



PARTIZANSKA KNJIGA

Edicija
Tekstopolis
Knjiga 25

Partizanska knjiga

Naziv originala
Alexander Trocchi
Young Adam
© Alexander Trocchi, 1960.

© Za ovo izdanje Partizanska knjiga, 2019.

The translation of this title has been made possible with
the help of the Publishing Scotland translation fund.

Objavlivanje ove knjige omogućio je svojom pomoći
fond *Publishing Scotland*.

Publishing Scotland

Foillseachadh Alba

Urednik
Srđan Srdić

Aleksander Troki

Mladi Adam

S engleskog prevela Nataša Srdić

Kikinda, 2019.

Prvi deo

Ovo su vremena kad te ono što treba da se izgovori gleda iz prošlosti – kao da te neko posmatra s prozora dok prolaziš ulicom. Prošli sati, prošle radnje, zadobijaju neobjašnjivu izolovanost; između njih i tebe koji se sad osvrćeš na njih, ne postoji kontinuitet.

Jutros sam se pogledao u ogledalo čim sam ustao iz kreveta. Napravljeno je od hromiranog čelika i uvek ga nosim sa sobom. Nesalomivo je. Brada mi je neprimetno izrasla tokom noći, pa mi je lice sad bilo prekriveno kratkim čekinjama. Oči mi nisu bile krvave kao u prethodne dve nedelje. Sigurno sam dobro spavao. Nekoliko trenutaka sam gledao u svoj odraz i nisam uočio ništa neobično na njemu. Bili su to isti nos i ista usta, a mali ožiljak koji se odozgo spuštao do leve obrve bio je podjednako vidljiv kao i proteklog dana. Sve na svom mestu, ali ipak nije bilo tako, jer je između ogledala i mene postojala ista udaljenost, isti prekid u kontinuitetu koji sam oduvek osećao između radnji koje sam izvršio prethodnog dana i trenutne svesti o njima.

Ali nema problema.

Ne pitam da li sam ja „ja” koje je posmatralo ili odraz koji sam video, muškarac što je delao ili muškarac što je razmišljao o toj radnji. Jer, sad znam da je sama struktura jezika varljiva. Problem se javlja čim počnem da koristim reč „ja”. Ne postoji protivrečnost u stvarima, već samo u rečima koje izmišljamo za označavanje

stvari. Reč „ja” je proizvoljna i sadrži u sebi sopstvenu nepodesnost i sopstvenu protivrečnost.

Nema problema. Odnekud izvan tamne ivice univerzuma začuo se kikut hijene. Tad sam sklonio pogled s lica u ogledalu. Između tog i sadašnjeg trenutka popužio sam devet cigareta.

Plutalo je nizvodno, graciozno, poput upetljanih travki. Bila je lepa i bleđa – ne njeno lice, mada ono nije bilo loše, već to kako se činilo da joj se telo prepustilo vodi, odustalo od pokreta, dugačke bele noge koje su se razdvojeno vukle, donekle zaronjena stopala.

Kad sam se nagnuo preko ivice barže sa čakljom u ruci, nisam pomislio da je mrtva, čak ni kad sam pogledao u njeno lice. Bila je poput neke lepe bele vodene gljive, poput nečeg neobičnog i blistavog što je izronilo iz dubina, a njeni udovi i put bili su zreli i razvijeni kao velika pečurka. Ali kosa mi je privukla pažnju više od bilo čega drugog; u pramenovima se širila od glave poput dugačkih vlati trave. Jedino je ona bila živa, a pošto je telo bilo sporo, teško, ukočeno, ona se pretvorila u šumu pipaka koji su milovali vodu, hranili se njome, upetljani.

Privukao sam je tek kad me je Lesli opsovao zbog nespretnosti sa čakljom. Ispružili smo ruke k vodi. Kad sam pod prstima osetio hladno telo, brže sam se kretao. Uranjalo je i bućkalo nežno i bestidno pored broskog dna. Na osnovu tog dodirivanja shvatio sam koliko je naduveno.

Lesli je rekao: „Pobogu, bre, uhvati ga!”

Nagnuo sam se dok mi lice nije gotovo dodirnulo vodu i desnom rukom sam uhvatio jedan skočni zglob.

Tad se glatko okrenula, poput debele ribe. Zajedno smo je izvukli na površinu i preneli preko ivice barže, a za njom je curila zavesa rečne vode. Telo joj je čitavom težinom muklo pljusnulo po drvenim daskama palube. Brzo su se stvorile barice oko kolena i brade.

Pogledali smo nju, a potom jedan drugog, ali nismo ništa rekli. Bilo je bestidno, kakva smrt obično jeste, u isti mah zastrašujuće i bestidno.

„Šezdeset kilograma po ceni od dvadeset pet penija za kilogram”, nepovezana misao... Ne znam kako mi je pala na pamet i iz više razloga, delimično i zato što sam znao da bi se Lesli zaprepastio, nisam je izgovorio. Kasnije ćete videti na šta mislim.

Hitna pomoć je stigla tek nakon doručka. Pretpostavljam da nisu požurili jer sam im preko telefona rekao da je mrtva. Bacili smo dva džaka od krompira preko nje da se klinac ne bi uplašio, a onda sam otišao da telefoniram, vratio se i pridružio Lesliju, njegovoj ženi i klinцу za doručkom.

„Ovog jutra bez jaja?”, pitao sam.

Ela je rekla da nema jaja jer je zaboravila da ih kupi prethodnog dana kad je išla po namirnice. Ali znao sam da to nije tačno zato što sam je video kako ih uzima iz korpe kad se vratila. Ražestilo me je to što se nije potrudila da upamti kako sam bio u kabini dok je pregledala ljuspe jer je mislila da je možda slomila jedno. Bila je to neka vrsta uvrede.

„So?”, pitao sam, a jednosložna reč je ponela ciničnu težinu moje neverice.

„Bode ti oči”, rekla je.

Bila je vlažna. Morao sam da je ogulim nožem sa

oboda slanika. Ela nije obraćala pažnju na grebanje, a Lesli je nastavio da čita novine uz trzaje lica, što mu se ponekad dešavalo.

Tek kad sam počeo da jedem slaninu, sinulo mi je da su oni jeli jaja. Video sam tragove po zupcima njihovih viljušaka. A kad sam otišao skroz na drugu stranu pristaništa da telefoniram... Lesli je bučno ustao, bez druge šolje čaja. Bio je smeten. Ela mi je bila okrenuta leđima i nečujno sam je opsovao. Trenutak kasnije i ona se popela na palubu, i povelala klinca sa sobom, a ja sam ostao sâm da završim doručak.

Kad je stigla hitna, svi smo bili na palubi. Bila su to nova kola, aerodinamičnog oblika, a muškarci su bili veoma elegantni. Dva policajca, od kojih je jedan bio narednik, došla su u isto vreme i Lesli je otišao na obalu da porazgovara s njima. Mali Džim je sedeo na prevrnutoj kanti blizu pramca kako bi imao dobar pogled. Jeo je jabuku. Ja sam i dalje bio iznerviran, pa sam seo na poklopac otvora za utovar robe i čekao. Pogledao sam preko vode u crni bivoliki obris remorkera koji je milio uzvodno blizu daleke obale. Iza njega, na udaljenom kopnu, mreža kranova i greda poput obruča oko broda. Kad bih otplovio na takvom brodu, pomislio sam. Montevideo, Makao, bilo kuda. Šta dođavola radim ovde? Bledi sever. Još je bilo rano i svetlo je i dalje bilo slabašno, ali tanak sloj dima već se sakupljao u nivou krovova.

Potom su tehničari prešli kej, popeli se na baržu, a ja sam im pokazao mesto gde smo stavili telo ispod džakova. Ostavio sam ih tu. Iznova sam razmišljao o mrtvoj ženi, i jajetu i soli, i zamarala me je činjenica da je početak, a ne kraj dana, tada su svi dani bili isti, jednaki

poput perli na struni, sve se svodilo na posao na barži i razgovore s Leslijem. Jer, sa Elom sam retko razgovarao, činilo se da me ne voli i odavala je utisak kako me trpi jedino zbog njega: kao nužno zlo, najamnog radnika.

Zatim sam spazio Elu kako kači neku odeću na krmi.

Često sam je ranije viđao kako to čini, ali nikad nije ovako delovalo na mene. Oduvek sam o njoj razmišljao kao o Leslijevoj ženi – više na njega zbog nečega ili ga grubim sarkastičnim glasom naziva uobraženkom – a ne kao o ženi koja bi mogla da privuče nekog drugog muškarca. To mi nikad nije palo na pamet.

Ali eto nje, svojski se trudi da ne skrene pogled, pretvara se da je ne zanima šta se dešava, ljudi iz hitne i sve to, a ja sam shvatio kako je posmatram na neki nov način.

Bila je od onih krupnih žena, ne starijih od trideset pet, snažne zadnjice i velikih bedara, i nosila je usku zelenu pamučnu haljinu koja se podizala iznad zadnjeg dela kolena dok se ona pružala da okači veš, a ja sam video ružičasto meso njenih skočnih zglobova kako izvire preko stražnjeg oboda cipela. Jeste bila krupna, ali struk joj je bio uzan, a noge nisu bile loše, i iznenada mi se dopao njen snažan izgled. Posmatrao sam je i zamislio kako noću šeta parkom, dok joj potpetice lupkaju, tek donekle užurbano, a krupni beli listovi se kreću tik ispred mene, poput svitaca u mraku. I mogao sam da zamislim nežan zvuk njenih butina dok se taru jedna o drugu.

Kad je podigla ruke, zadnjica joj se učvrstila, pamučna haljina se prilagodila njenom pritisku, a

potom se spustila na potpetice, sagnula i istresla višak vode iz sledećeg odevnog predmeta.

Trenutak kasnije osvrnula se oko sebe. Savladala ju je radoznalost i uhvatila me je kako je gledam. Pogled joj je bio nesiguran. Pomalo se zarumenela, možda zato što se setila jajeta, a potom se, veoma brzo, vratila svom poslu.

Narednik je nešto beležio u crnom blokčetu, povremeno ližući ostatak olovke, a drugi pandur je stajao otvorenih usta i posmatrao tehničare s nosilima koji izgleda nikud nisu žurili. Bili su spustili nosila na keji i upitno gledali narednika, koji im je prišao i pogledao ispod čaršava koji su bacili preko nje kad su je stavili na nosila. Jedan od njih je pljunuo. Ponovo sam skrenuo pogled.

Krajičkom oka video sam kako se Eline noge kreću.

Odnekud su se stvorila četiri klinca – bili su od one dece što se vrzmaju po praznim placevima, oko pogrebnih povorki ili saobraćajnih nesreća – koji su stajali na udaljenosti od nekih pet metara i blenuli. Bili su tu skoro od početka. Sad im je prišao onaj drugi policajac i rekao da se udalje.

Nevoljno su krenuli i zastali. Kežili su se i šaputali nešto jedan drugom. Potom su zaurrali na policajca koji je mlatarao rukama i otrčali. Ali nisu se mnogo udaljili, samo su zašli iza ćoška kolibe na drugoj strani keja i video sam ih kako izviruju i penju se jedan preko drugog ne bi li bacili pogled. Sećam se da je jedan od njih imao vatrenocrvenu kosu.

Tehničari su ponovo podigli nosila, ali jedan od njih je zapeo. Sasvim naga, bela noga skliznula je ispod

čaršava i vukla se po zemlji poput paškanata. Bacio sam pogled na Elu. Gledala je u nju. Bila je prestravljena, ali izgledalo je kao da je fascinirana. Nije mogla da skloni pogled s nje.

„Vau!”, rekao je onaj pozadi.

Nanovo su spustili nosila, onaj napred se okrenuo i namestio nogu tako da se ne vidi. Baratao je njome kao da je se stidi.

A onda su podigli nosila u zadnji deo kola hitne pomoći i zalupili vratima. U tom trenutku Džim je završio jabuku i bacio jezgro na mačku, koja je bila ščućurena na ivici keja. Mačka je poskočila, malo potrčala, a zatim odšetala, podignutog repa. Džim je izvadio irsku frulu i zasvirao.

Narednik je zatvorio blokče, obmotao ga lastišem i otišao da popriča s vozačem. Lesli je palio lulu.

Lesli je bio krupan kad je bio mlađi, i još uvek je bio krupan, ali mišići su mu omlitavili i imao je podvaljak, pa mu je glava izgledala kao četvrtasta ružičasta gumena bombona drastično posisana na vrhu i, pošto se nije često brijao, njegovi grubi ružičasti obrazi bili su prekriveni bezbojnom čekinjastom bradom koja se širila. Imao je male svetloplave oči, upale kao dugmići u mekani vosak, koje su mogle da budu ljubazne ili gnevne. Kad je bio pijan, one su bile ružičaste i preteće. Na osnovu njegovog držanja tela, isturenog unapred od brijajem sastrugane Adamove jabučice do četvrtaste mesingane kopče na kaišu, videlo se da nije mladić; pretpostavljam da je imao oko četrdeset pet godina.

Kola hitne pomoći su se udaljavala, a narednik je prilazio Lesliju da bi ponovo porazgovarali. Sećam

se kako mi je tad izgledalo čudno što se za sve obraća Lesliju. Posmatrao sam mačku kako njuška nešto nalik na kost haringe blizu pristanišnog zida. Pokušavala je da je okrene šapom. Potom sam čuo kako Ela urla na Džima. Delovalo je kao da ga nije primetila ranije.

„Mislila sam da sam ti rekla da ostaneš dole! Reći ću te ocu!”

A zatim se okrenula prema meni i rekla kako bi trebalo da me bude sramota što nisam držao dečaka podalje. Zar mislim da je dobro da on vidi leš? Rekla je kako je mislila da sam stavio džakove preko tela da se ne bi uplašio. Zaustio sam da kažem kako mi ne izgleda baš uplašeno – dok tamo sedi i svira „Zauvek si nestala, o, moja draga, Klementina” na irskoj fruli – ali video sam da nije mnogo ljuta. Video sam da na neki način pokušava da mi vrati za onaj dugačak pogled u njenu pozadinu, što me je zabavilo, te nisam ništa rekao. Okrenula se, podigla lavor u kom se nalazila mokra odeća, pa sam je čuo kako teškim koracima silazi stepenicama u kabinu. Potom sam se iznenada nasmejao. Klinac me je gledao. Ali ja sam se i dalje smejaao.

Poveo se razgovor o samoubistvu ili ubistvu. Upitala ga je o tome čim je policija otišla, kad se hitna udaljila, a narednik završio s Leslijem, koji se vratio na palubu s nezapaljenom lulom u ustima.

„Šta je rekla policija?”

Pažljivo sam je posmatrao. Bila je ljubopitljiva, ali je istovremeno želela da mislimo kako je ona iznad takvih stvari, ako mi nismo.

Lesli je kazao da narednik ništa ne zna. Ali nije bilo tragova na telu, pa Lesli nije mislio da je reč o ubistvu.

Znao sam da će Ela reći to što i jeste kazala, kako je skroz tipično za muškarce da ne mogu da sklone pogled sa žene, naročito ako nema na sebi ništa od odeće, i pomislio sam kako joj te reči baš pristaju dok stoji tamo u preuskoj zelenoj pamučnoj haljini u kojoj se vide oblik i snaga njenih butina. I dok je govorila, palo mi je na pamet kako niz mokre odeće u pozadini takođe čini deo slike neuglađene, seksualno frustrirane žene koja priziva Svevišnjeg da presudi polu koji prezire.

U tom času sam imao utisak kako se više obraća meni nego Lesliju, iako je zapravo njemu govorila. Zamerala mi je zbog letimičnog pogleda koji sam joj bio uputio. Rekla je kako smo mi zla kopilad, obojica. Potom se okrenula.

Lesli mi je namignuo. Primetio sam da su mu beonjače prošarane crvenim pegama. Reкао je da je ustala na levu nogu tog jutra. Klimnuo je glavom u njenom pravcu – čistila je blizu krme – i ponovo mi namignuo.

Ali setio sam se kako me je tog jutra probudio njen smeh kroz drveni paravan između kabina i možda je to bio početak svega, a ne pogled na nju dok kači veš. I pomislio sam da je možda ljuta na mene jer znam za jaja, jer sam je uhvatio da otvoreno laže.

Lesli je kazao kako se pita šta sad dođavola nije u redu. Podigao sam pogled i video kako se hitna zaustavila na drugoj strani praznog placa koji je direktno izlazio na kej. Vozač je kroz prozor razgovarao s nekim čovekom u civilu. Posmatrali smo ćutke dok taj muškarac nije stao na prag, a hitna se odvezla.

„U igri je više nego što se čini na prvi pogled”, rekao je Lesli.

Slegnuo sam ramenima.

Rekao sam da to nema nikakve veze s nama.

„Mi smo pronašli telo, zar ne?”

„Mogao je bilo ko.”

„Ali nije. Mi smo ga pronašli.” Nije bio voljan da se odrekne onoga što nam pripada.

Nije mi bilo do rasprave s njim. Razmišljao sam o Eli, želeo sam da se Lesli čisti odavde kako bih mogao da zadobijem njenu pažnju. Želeo sam je.

„Kako god”, rekao sam i okrenuo se na drugu stranu, „sad je gotovo”.

„Možda”, rekao je.

Potom nije bilo bogzna šta da se radi dok ne dođu kamioni s tovarom. Trebalo je da po podne krenemo za Edinburg i Lit s tovarom antracita. Imali smo motornu baržu, pa smo mogli da otplovimo pravo iz reke u kanal bez čekanja remorkera. Obojici nam je bilo pomalo neprijatno tamo na palubi pošto nismo ništa radili, dok se činilo da Ela ne prestaje da radi. Očistila je šta je imala i sad se bavila nekim povrćem u drvenom vedru. Povremeno se začulo *buć* kad bi u njega ubacila krompire, oljuštene, bele i blistave.

Sedela je taman toliko daleko da niste znali da li čuje šta govorite ili ne, i svaki put kad sam je pogledao, imao sam utisak da je upravo sklonila pogled, ali možda sam to samo umislio. Moguće je da je bilo tako jer, otkad sam je posmatrao kako se pruža da okači veš, nisam mogao da je izbijem iz misli i duboko u utrobi osećao sam blagu mučninu pri pomisli na to da bi mogla biti svesna mene koliko i ja nje. Tad sam se prvi put osetio

dokono nakon dužeg vremena, jer sam znao da me posmatra. Lesli je osećao isto iz očiglednih razloga („Ćeš celog dana da stojiš tamo i 'ladiš muda?“, viknula bi) i jedva je čekao da se uposli na jedan ili drugi način, ali očitno mu ništa nije padalo na pamet. Činilo se, međutim, da Elu nije briga da li mi išta radimo. Prosto je sedela šćućurena na drvenoj stoličici, otkrivenih velikih belih stopala, ljuštila krompir i pevušila. Nisam je čuo da pevuši, ali stekao sam takav utisak, a po uglovima usana video sam da se smeši.

Lesli je počeo da govori o lešu. Rekao je kako smatra da je možda pala u vodu. Da ju je neko gurnuo, bilo bi više tragova na telu, zar ne? Branila bi se. Upitao sam ga kako objašnjava činjenicu da je na sebi imala samo kratak kombinezon, da joj je koža na zadnjici bila izgrebana. Rekao je da je možda bila pijana.

Otresao je lulu i ponovo je napunio duvanom iz neugledne vodootporne duvankese. Sad kad je to izgovorio, mislim da ni samog sebe nije ubedio. Bacio sam pogled naokolo, siguran u to da Ela sluša. Smešila se nad krompirom u šakama. Gledao sam kako on munjevito pada u kantu. Izvadila je još jedan komad iz džaka pored sebe.

Lesli me je pitao šta mislim. Pitao me je da li smatram da se ludo provela te noći. Mislio je na to da li je ona bila fufica koja je završila na brodu s nekim brodskim oficijom. Pokušavao je da je zamisli pijanu na palubi sa suknjom iznad kolena i butina raširenih prema nekom muškarcu koji je se kasnije otarasio.

Rekao sam: „Možda je bila trudna“.

A on je kazao: „Ma, ne, primetili bismo“.

Njegove plave oči bile su zabrinute, obrve izvijene od usredsređenosti, a ružičasta kupasta glava bila mu je nakrivljena unazad kao da je u bolovima. Razmišljao sam o toj belini što se lagano ugiba pod površinom vode i o natopljenom kombinezonu koji se poput latice cveta povlači preko glatkih punih butina. Detalji prekršajnog suda, nevažan niz naknadnih slika tog jutra, mačka, policajac otvorenih usta, pojava noge poput paškanata kad se tehničar iz hitne spotakao, muškarac u civilu koji je stao na prag, sve to, pa čak i iznenadna hladnoća na vrhovima prstiju kad sam uhvatio skočni zglob, nisu imali nikakve veze s tim.

Čudno, ali Ela je, naprotiv, bila blizu svemu, iako se ona, strogo uzev, pojavila tek kasnije, dovoljno blizu da nisam mogao da pomislim na leš a da ne razmišljam o njoj. Sećam se da sam u tom trenutku pomislio kako su Eline usne pune i kako ponekad, kad kuva u kabini, graške znoja štrče na njenoj gornjoj usni i presijavaju se pri svetlosti.

Još jedna slika mi se tad vratila u misli. Reč je o danu kad je Džim prosuo šolju čaja na prednji deo majčine haljine. Ustala je i ciknula od besa, i tamo, na oko metar od mojih očiju, video sam kako se ocrtava donji deo njenog teškog ispupčenog stomaka, čija se koža nazirala kroz mokru i providnu pamučnu tkaninu, koju je žurno zgrnula ispred sebe poput peškira, dok se nije doteturala do moje kabine, odakle je ljutito zatražila svoju plavu suknju od serža. To mi je tad izgledalo kao šala, možda zato što je Lesli rekao kako na tom mestu nikad neće biti vrelija.

Kad je Lesli sledeći put progovorio, na trenutak sam pomislio da govori o Eli, jer je kazao: „Bila je pomalo teška”.

„Ko?”

„Lešina!” Ponovo je namignuo.

„To je zbog vode”, rekao sam.

„Misliš?”

Zapalio sam cigaretu. Lesli i Ela, neobična kombinacija. Sigurno je bio dvadeset godina stariji od nje. A uz jedino drveni paravan između njih i mene, znao sam podosta stvari o njima. Znao sam, na primer, da je Lesli impotentan. I jedne noći, kad je bio pijan, čuo sam ih kako se svađaju. Tiho su psovali s druge strane paravana, a onda su krenuli da udaraju o sto. Čuo sam kako je telo zveknulo u drvo, uplašeni glas deteta, a potom tup tresak praćen Elinim mahnitim vriskom. Mlatio ju je kožnim kaišem, oborenu preko stola licem nadole. Makar sam ja to tako, bez gledanja, video. Prestao je nakon nekog vremena. Čuo sam kako se osorno obraća klintcu. Ela nije ni glasa pustila.

„Šta ti u stvari misliš, Džo?”, pitao je.

Nasmejao sam se. Počeo sam da mu pričam o mostu u noći i dok sam govorio, postao sam svestan činjenice da sam povisio ton. Tad sam shvatio kako želim da Ela čuje ono što govorim. Rekao sam mu kako je žena otišla do mosta skroz obučena, a potom se, veoma smireno, svukla i pala u vodu poput ruže.

Lesli je gledao zbunjeno. Nije znao da li pokušavam da ga zavitlavam. Obazrivo me je upitao kakva je to žena bila.

„Sasvim obična žena”, rekao sam.

„Kakva žena!”, kazao je Lesli i nesvesno bacio pogled na svoju ženu.

Rekao sam mu kako bi mogao da je nazove egzibicionistkinjom. Pitao me je šta pod tim mislim. Bio je sumnjičav. Nije hteo da izgleda tupo i video sam kako se namešta da se nasmeje šali koja ga je u tom trenutku prevazilazila. Bio je izvadio lulu iz usta.

Pogledao sam prema Eli. Gledala je dole u drveno vedro, ali video sam da je prestala da ljušti krompir.

Rekao sam da ona nije žena koja bi izvršila samoubistvo u odeći.

Kad sam ponovo pogledao Elu, bacala je krompir nazad u vedro. Začulo se neznatno pljuskanje. Uzela je još jedan i počela da ga ljušti.